

CSILLAG PÉTER

KÁDÁR JÁNOS ÉS A FUTBALL

Melyik csapatban futballozott fiatalkorában Kádár János? Miért hiányolta a jobbszárnyat a kommunista párt kirakatmértékezésén? Milyen ígérettel állt elő 1946-ban a Vasas frissen megválasztott elnöke-

ként? Valóban személyes rokonszerve segítette az angyalföldi csapatot hat bajnoki címhez? Mit kért a bajnoki aranyérem jutalmául Baróti Lajos edző a pártfőtitkártól 1957-ben?

Kádár János és Biszku Béla egy Vasas-meccsen

minden Vasas-hívő szíve melegével fogadja a Magyar Kommunista Párt utolsó pillanatban érkezett segítségét. A Vasas jellege továbbra is megmarad, csak fokozottan részt vesznek közös harcunkban az új vezetők.

Nem hagyott kétséget a nyílt kommunista támogatás felől az új tisztikar névsora sem. Az említett délutánon nemcsak Kádár János elnöki kinevezése jelezte az erős pártvonalat, díszelnökké választották Rákosi Mátyást, Gerő Ernőt, Rajk Lászlót, Kossa Istvánt,

KÁDÁR JÁNOS BEIKTATÁSI BESZÉDE A VASAS ELNÖKEKÉNT

„Csodálatos szép múlt áll a Vasas mögött. A háború alatt betöltött szerepe pedig hősi. Hiába nyomta a Vasast az államhatárolom, a Vasas-szíveket nem lehetett megölni. A felszabadulás után mindenki azt várta, hogy a Vasas lesz az első ebben az országban. Nem rajtunk múlt, hogy nem azok lettek. Mi most fel akarjuk emelni a Vasast. Azt akarjuk, hogy a Vasas legyen a legnagyobb, legerősebb egyesület az országban.

Három pontban jelölöm meg az ehhez vezető utat. Először a sportolók és vezetők között vissza kell állítanunk azt a szellemet, amely a háború alatt jellemezte a Vasast. Egy magasabb sporterkölcsöt kell érvényre juttatnunk.

Másodszor: mi tudjuk, hogy éhesen és rongyosan nem tudja azt nyújtani egy sportoló, amire képes. Ezért feltétlenül meg fogjuk javítani ezt az állapotot is. Azt akarjuk, hogy a dolgozó sportolók gondtalanul űzhessék kedvenc sportágukat.

Végül: egyetlen sportoló sem tölti be a hivatását, ha nem forr össze a munkásság százezeivel. A Vasasnak szolgálni kell nemcsak a minőségi sportot, kenem a tömegsportot is. Ezenkívül még egyet szeretnénk: a Vasas-versenyzőnek komoly szervezeti életet kell élnie. Ne csak a versenyeken legyünk együtt, hanem a mindennapi életben is.

Ha a megjelölt úton haladunk, a Vasas nevét ismerni fogják Európa minden országában. Mi minden téren azon leszünk, hogy célkitűzéseinket megvalósítsuk!”

(Népsport, 1946. szeptember 13.)

A VASAS PÁRTFOGÓJA

„Azt akarjuk, hogy a Vasas legyen a legnagyobb, legerősebb egyesület az országban!” – jelentette ki Kádár János a Vasas székházának nagy tanácsstermében 1946. szeptember 12-én, miután a Vas- és Fémmunkások Sport Clubja rendkívüli közgyűlésén az egyesület elnökének választotta. A Magyar Kommunista Párt Politikai Bizottságának tagja a szót a közgyűlés elnökétől,

Hegy Gyulától vette át, aki felvezető beszédében a munkásgyökörek és a világháborús nehézségek felelevenítése után hangsúlyozta: „Ebben a lerongyolódott, szegény állapotunkban nyújtja felénk segítő kezét a Magyar Kommunista Párt és magáénak vallja a Vasast! Boldog örömmel fogadtuk az MKP szándékát. Az elmúlt szombaton pedig kint a pályán Rákosi Mátyás személyesen megjelent a fiúk között. Ezt a jeletet sokáig nem lehet elfelejteni. Ezért

Kisházi Ödönt és Pintér Jánost (a sorrend a korabeli sajtócikkben vélhetően egyfajta rangsort is jelentett), fővédnökké Vas Zoltánt és Farkas Mihályt, ügyvezető elnökké Hegyi Gyulát, társelnökké Péter Gábort, Apró Antalt, Hidas Ferencet, Szirmai Istvánt, Ratkó Annát, Horváth Mihályt, Bartha Bertalant, Kiss Hugót, Szebenyi Endrét és Kreiszl Lászlót.

A listán szereplők többségéről utóbb kiderült, szerepük csupán jelképes, olyannyira, hogy a későbbi években egy-egy befolyásos politikus több sportegyesület vezetéséhez is adta a nevét. *„Aki azt mondja, hogy ne vigyünk politikát a sportba, az vagy tudatlan, vagy megbízhatatlan elem. A sportba csak azért nem kell politikát vinni, mert benne van!”* – nyilatkozta Münnich Ferenc, Budapest rendőrfőkapitánya 1948 márciusában, miután a Ferencváros elnökévé választották, Gerő Ernő közlekedési miniszter pedig 1948 májusában az Újpesti Torna Egyesület elnöki tisztségét fogadta a következőképpen: *„A piramis csak akkor lehet magas, ha megfelelően széles az alapja.”* Az újpestiek Gerő Ernő megbízásával együtt Dinnyés Lajos miniszterelnököt és Rákosi Máttyás minisz-

Kádár János, 1950

terelnök-helyettest díszelnökké kiáltották ki. Az MTK első embere 1945 és 1949 között Vas Zoltán, a Gazdasági Főtanács kommunista főtitkára volt, díszelnöke egy időben Farkas Mihály és Marosán György. A labdarúgás a politika játszótérré lett, a klubok színeze, aktuális erőpozíciója a pártviszonyokat képezte le, szövetségi szinten érzékeltette a folyamatot a *Népsport* 1948. május 16-i cikkének címe

a kommunista és szociáldemokrata bizottságok összeolvadásáról: *„Megtörtént a két munkáspárt egyesülése az MLSZ-ben is.”*

A DÓZSA NÉVADÓJA

Ha szerepet játszott is egy-egy pártvezető csapatválasztásában az érzelmi kötődés, legfeljebb másodlagos szempontként érvényesült, fontosabb volt az aktuálpolitikai igény. Vagy éppen az egyéni politikai ambíció, miként Kutás István sportvezető érzékeltette Malonyai Péter *Aranykór* című könyvében az Államvédelmi Hatóság és az MTK-ból lett Bástya egymásra találásáról szólva. *„Volt már csapata a honvédelmi miniszternek, a belügyminiszternek, neki is kellett egy. Péter Gábor élet-halál ura volt akkor, s akart egy csapatot. A textil szakszervezet pedig ugyan miről vitatkozott volna az államvédellemmel?”*

A központosítással, egységesítéssel és az egyesületek állami szervekhez csatolásával a moszkvai mintát másolta a magyar sportirányítás, 1949-től módszeresen átrajzolva a klubok hagyományos világát: a Ferencvárosból például ÉDOSZ, majd – a zöld-fehér színeitől megfosztva – piros-fehér Kinizsi lett, a Kispesti AC Budapesti Honvéddá alakult, az MTK Textilessé, majd Vörös Lobogóvá vedlett át, az Újpestből Bu-

Nemzeti Parasztpárt–Magyar Kommunista Párt barátságos mérkőzés, 1946. június 19.

dapesti Dózsa csapatot csinálták, Dózsa György nevének kezdőbetűjével igazodva a címerükben is nagy „D”-t használó belüleges csapatok nemzetközi Dinamo-családjába.

Az újpesti egyesület új nevének előterjesztője maga Kádár János belügyminiszter volt, a klub alapításának 75. évfordulójára kiadott könyv szerint 1950. március 31-én az Egyesült Izzó kultúrtermében személyesen fordult a közgyűlés felé, és kérte az egybegyűlteket, szavazzák meg az egyesület új nevét: „Mi a Dózsa SE nevet választottuk, mert Dózsa nagyszerű példakép. A magyar nép szabadságküzdelmének hajnalán Dózsa György a hősiesség, a bátorság, a hazaszeretet példaképe volt. S ha egyesületünkben jól dolgozunk, úgy a sportközvéleményben a Dózsa név tisztelettel emlegetett név lesz. Az új egyesület színe továbbra is a lila-fehér marad, tekintettel arra, hogy az UTE-sportolók hat évtized alatt megszerették ezt a két színt.”

Kádár János labdarúgáshoz fűződő viszonyát sportolói és sportvezetői tekintetben is segít értelmezni az Üllői úti stadionban 1946. június 19-én játszott Nemzeti Parasztpárt–Magyar Kommunista Párt barátságos mérkőzés, amelynek tudósítója a 3:0-s parasztpárti győzelem dacára a jók között emelte ki a – mások mellett Gallowich Tibor akkori és Sebes Gusztáv későbbi szövetségi kapitánnyal felálló – kommunista csapat hátvédjét, mérkőzés utáni nyilatkozataként pedig a pártvezetőség tagjának tömör és áthallásos

megjegyzését idézte: „Nincs jobbszárnyunk...”

Éppen a kínos júniusi vereség kapcsán elevenítette fel gyermekkori futballemlékeit a *Szabad Nép* 1946. karácsonyi számában az MKP káderosztályának akkor mindössze 34 éves vezetője. „Régi sportember vagyok. A húszas években mint Vasas-ifi a Hársfa utcai fiúkkal együtt rúgtam a futballt a Népliget bokáig érő homokjában. Jó háromórás meccseket játszottunk, rendszerint 15:11-es eredménnyel. Az idén nyáron azonban baleset ért. Valakinek eszébe jutott, hogy rendezzünk MKP–Parasztpárt futballmeccset. Az Üllői úton történt a »nagy« összecsapás. Én is szerelésbe bújtam. Befutásunk a pályára, libasorban, nagyszerűen sikerült. Senki sem esett el közben. A meglepetések után következtek. Az első legmélyebb benyomást Kőből vagy Apró elvtársam fejezte ki, mikor azt mondta: »Te, ez a pálya így lentről nézve mennyivel hosszabb, mint egyébként. Hogyan fogunk mi ezen végigfutkosni?« Nem akarom hosszúra nyújtani a dolgot, mert akkor elmondhatnám, hogy a Parasztpárt »rászedett« bennünket, mert azzal a csatakiáltással, hogy ők »fiatal párt«, beállítottak a csapatba kilenc darab jó lábú főiskolai hallgatót. A mi veteránjaink térde ezzel szemben a meccs közben úgy csikorgott, mint egy rozsdás kulcs a zárban. Nem részletezem, de tény, hogy 0:3-ra veszítettünk. (Kérem a szedő elvtársat, hogy az előbbi mondatot nagyon apró betűvel szedje, hátha elkerüli Rákosi elvtárs figyelmét.) Szóval

Az MKP–NPP meccs nézői a tribünön (középen Keresztury Dezső, Veres Péter és Nagy Imre)

ezen a mérkőzésen változott meg a szurkolói gőg, mert láttuk, hogy futballozni nehéz, de a hús tribünről kiabálni és kritizálni könnyű. A meccs után néhány napig járni sem tudtunk. Nekem éppen csak annyi erőm volt, hogy le szállhattam arról a magas lóról, amelyen mint mindentudó szurkoló ültem tizenhat évig.”

JEGYZŐKÖNYV

Nemzeti Parasztpárt–
Magyar Kommunista Párt 3:0 (1:0)
1946. június 19.
Üllői út, 2000 néző

NPP: Matics – Horváth, Kerek – Tamássy, Király, Dékány – Kertész, Borsos (Énekes), Szabó, Szűcs (Farkasinszky), Nánássy (Erdei)

MKP: Gallowich – Szirmai, Kádár – Apró, Sebes I, Széll B. – Széll J., Kőből, Hidas, Sebes II, Czecei
Góllövő: Szabó, Borsos, Énekes
Jók: Tamássy, Kertész, Szabó, Farkasinszky és Dékány, ill. Gallowich, Kádár, Sebes I és Széll B.

(Forrás: Népsport)

A BIZALMATLANSÁG ÉVEI

Kádár, ha tehette, később is szívesen lépett pályára hasonló futballeseményeken, a Vasassal kapcsolatos, utóbb való-

ságos futball mítoszként emlegetett rokonszenvét azonban a politika keretein belül élte meg, ritka lelátói felbukkanásait nem kísérte különösebb felhajtás. Miként Takács Tibor állambiztonsági

anyagokra épülő, *Szoros emberfogás* című könyve rávilágít, a diktatúra kiépülésével megszűnt a Vasas kivételezett helyzete, hiszen a teljes futballpáletta kommunista színezetet kapott, ráadásul a Rákosi-rendszer inkább az erőszakszervezetek csapatait kegyelte.

Az ötvenes évek első felében az angyalfüldi klubbal kapcsolatban tapasztalt távolságtartásra az egyesület szak szervezeti gyökerei és szociáldemokratákhoz fűződő kötelekei is magyarázattal szolgálhatnak. Moldova György író *A szent labda* című könyvében azonban személyes bizalmatlanságot gyanít a háttérben a politikailag kegyvesztett, 1951-ben letartóztatott, majd börtönbüntetésre ítélt Kádár Jánossal szemben: „A moszkovita vezetőklikk gyanakvása mindenre kiterjedt, még a Kádár által patronált Vasasra is, megpróbálták korlátozni a tevékenységében. Fel nem oszlathatták azt az egyesületet, mely az antifasiszta ellenállás jelképének számított, de igyekeztek a jelentéktelenség szintjére süllyeszteni.”

Árnyaltabban közelít a „Kádár-csapat” korabeli megítéléséhez Hadas Miklós és Karády Viktor *Futball és társadalmi identitás* című tanulmányában (Replika 17–18.). „Külön említésre méltó a Vasas csapata, mellyel kapcsolatban a kommunisták viselkedését bizonyos ambivalencia jellemzi. A korábbi rezsim baloldali ellenzékiességét megtestesítő angyalfüldi együttes neve – kivételként – változatlan maradhat: ebben az értelemben kétségkívül egyfajta lokálisan jól behatárolható, baloldali folytonosság képviselőjének számít. A szociáldemokratákhoz fűződő kapcsolata miatt azonban a hatalom bizalmatlan-

A VASAS EREDMÉNYEI 1945 ÉS 1990 KÖZÖTT

SZEZON	BAJNOKI HELYEZÉS	SZEZON	BAJNOKI HELYEZÉS
1945–1946	2.	1967	4.
1946–1947	3.	1968	3.
1947–1948	2.	1969	4.
1948–1949	7.	1970 (tavasz)	3.
1949–1950	6.	1970–1971	3.
1950 őszi	6.	1971–1972	6.
1951	4.	1972–1973	3.
1952	4.	1973–1974	8.
1953	3.	1974–1975	6.
1954	4.	1975–1976	5.
1955	4.	1976–1977	1.
1956 (félbeszakadt) (állás október 23-án)	8.	1977–1978	5.
1957 (tavasz)	1.	1978–1979	4.
1957–1958	5.	1979–1980	3.
1958–1959	4.	1980–1981	3.
1959–1960	3.	1981–1982	12.
1960–1961	1.	1982–1983	7.
1961–1962	1.	1983–1984	6.
1962–1963	9.	1984–1985	5.
1963 (ősz)	5.	1985–1986	9.
1964	6.	1986–1987	6.
1965	1.	1987–1988	9.
1966	1.	1988–1989	14.
		1989–1990	8.

A Vasas 1945 és 1990 között 30 alkalommal végzett az NB I legjobb öt csapata között, az átlagos helyezése 4,8. volt. Az 1990 és 2018 közötti időszakban hatszor ért a táblázat első öt helyének valamelyikére, az átlagos helyezése a vizsgált periódusban 8,78.

Dísztribün. A kép bal szélén Kádár János a Vasas elnökeként. Középen Ries István, az MLSZ akkori elnöke, tőle jobbra Farkas Mihály és Marosán György, az MTK vezetői

nul szemléli. (Ne feledjük: a demokratikus baloldali munkáspártot a kommunisták a fordulat évében egyszerűen bekebelezik.) Fölösztatására ugyan nem vállalkoznak, ám az erőforrásokat úgy adagolják számára, hogy az előnyhelyzetbe juttatott Honvéd, Bástya és Dózsa előtt lehetőleg ne végezhesen a bajnokságban.”

BARÓTI LAJOS LEVELE

Szimbolikus jelentőséggel bírt, hogy az 1956-os forradalmat követő első – 1957. tavaszi – bajnokságot az 1954-ben rehabilitált, a Magyar Szocialista Munkáspárt főtítkárává és Magyarország miniszterelnökévé előlépő Kádár János egyesülete, a Vasas nyerte meg, története során először. A bajnokcsapat vezetőedzője Baróti Lajos volt, a magyar válogatott későbbi szövetségi kapitányának – Tóth-Szenesi Attila tollából 2004-ben megjelent – életrajzában is szerepel az anekdota, amely szerint a játékosok egy-egy Moszkvicot (vagy annak részletfizetési lehetősé-

gét) kaptak prémium gyanánt, a tréner viszont szokatlan kívánsággal fordult Kádár Jánoshoz: jutalmul börtönben ülő bátyja kiszabadítását kérte.

Baróti Dezső, a neves irodalomtörténész 1955-től a szegedi egyetem rektora volt 1957. áprilisi letartóztatásáig. A hatalom az 1956-os forradalomban betöltött szerepét és a történetekkel kapcsolatos későbbi megnyilvánulásait róttta fel neki. Bár az ismert változat szerint Baróti Lajos személyesen állt elő bátor óhajával, ennek valószínűségét csökkenti, hogy a Vasas 1957. június 8-án tartott hivatalos bajnoki vascsoráján nem vett részt a pártvezető (öt nappal később levélben exkuzálta magát a távolmaradásért), az 1957 végén történt találkozás verzióját pedig éppen Baróti Dezső sorsának alakulása gyengíti. Fennmaradt azonban az 1957. május 5-én kelt levél, amelyet Baróti Lajos írt a pártfőtítkárnak.

„Tisztelt Kádár Elvtárs!

Elnézését kérem, hogy családi problémámmal zavarom Önt, tudom és tisztában vagyok azzal, hogy ilyen kéressel foglalkozni nincs ideje, ilyen ügyek elintézésére megvannak az illetékes szervek. Mégis meg kellett e levelet írnom, mert tudom, hogy csak Ön segíthet.

Nem hiszem, hogy emlékszik rám. A Vasas vezetőségi ülésén találkoztam Önnel, amikor ott labdarúgócsapatunk működéséről és terveiről számoltam be. Ön is mondott kritikát és útmutatást a jövőre nézve. Ez a találkozás bátorított fel levelem megírására. Ne haragudjék érte.

Nevem Baróti Lajos. A Vasas labdarúgócsapatának vagyok az edzője. Büszkén, de szerényen jelenthetem: a Népköztársasági és Közép-európai Kupa elnyerése után idén a csapat megnyerte a magyar bajnokságot is. Remélem, ezzel mint angyal földi szurkolónak örömet is szerezünk Önnek.

A kérés, amellyel Önhöz fordulok, családi vonatkozású. Fivéremről, dr. Baróti Dezsőről van szó, aki a szegedi egyetem rektora és jelenleg a szegedi rendőrség foglya. Kérem Öntől, engedélyezze, hogy fivéremet szabadlábra helyezze, hogy visszajuthasson két kis gyermekéhez, feleségéhez, szívbeteg édesanyjához, családjához.”

A hosszú levél folytatásában az edző igyekszik bátyja baloldali kötődését

Klubelnökök. Kádár János (Vasas) belügyminiszter és Münnich Ferenc (Ferencváros) budapesti rendőrfőkapitány, 1948

A VESZEDELMES FERENCVÁROSI „B” KÖZÉP KÁDÁR JÁNOS FELSZÓLALÁSA A POLITIKAI BIZOTTSÁG 1957. OKTÓBER 9-I ÜLÉSÉN

„Megmondom őszintén, hogy ezekkel is harcoltunk mi a múlt évben, a diákok egy részével, a hulgánokkal, meg a »B« középpel. Ez egy fasiszta gyülekezet – ami persze nem azt jelenti, hogy mindenki, aki idetartozik, az fasiszta –, de a lényege az, és az sem véletlen, hogy a Ferencváros a fő bázis. Tavasszal nagy nyilvános ülést tartott az újjáalakult »B« közép. Ez egy veszélyes intézmény, ehhez a sportnak nagyon minimális köze van. Azok, akik ezt kifundálták, nem a sport iránti szeretetből tették, azok, akik részt vesznek benne, lehet, hogy a sport végett vesznek részt benne.

Én például ezt az ideai tavaszi helyzetet felhasználtam volna arra, hogy örökre megszüntessem a »B« középet úgy, hogy legalább nyolcvan vezetőt letartóztattam volna és börtönbe csukattam volna legalább tíz esztendőre. Saját szememmel láttam – nemcsak futball-, hanem vízipóló-mérkőzésen is –, hogy a mérkőzéssel háttal állva dolgoztak a dirigensek. Csűrhe, szervezett fasiszta banda ez. Meg kell végre ezt érteni, és le kell velük számolni. Ezekkel megint úgy találkozunk majd, hogy puska lesz az ő, de remélem a mi kezünkben is.

Nem lehet szentimentálisnak lenni, mi még kibírjuk, ha a »B« közép miatt hangoskodni fognak. Nem lehet túrni, amit csinálnak. Ha az elvtársak nem ügyelnek, akkor a sportmérkőzések lesznek

az egyetlen legális területei a szovjetellenes, kommunistaellenes, antiszemita hangulatkeltésnek, és 70 000 emberre lövetni nem tréfadolog. Ha még megszökik vagy hetven ember, azt is kibírjuk, minthogy mi intézményesítsük az ellenség legális törekvéseit. Ehhez már kevés az, hogy a Hegyi haragszik a Terényire, vagy viszont. Ki fogjuk bírni, ha nem lesz világbajnok a magyar futballcsapat, akkor sem fogunk a faszizmusnak legális fedezéket nyújtani. Ez még a sporteredményeknél is fontosabb.

Itt van a Grosics, tényleg egy világklasszis, én nagyon szeretem nézni, ahogyan a pályán mozog, de azért egy mindenki által ismert csempész. Mint mondják, díszmenetben ment vissza a magyar sportéletbe. Ez nem egészséges és tisztességes. Ami Puskást illeti, visszajöhet, de csak mint magyar állampolgár és nem mint Puskás, a csapatkapitány. Míg él, nem lesz több csapatkapitány. Mint állampolgár, ha vissza akar jönni, tessék. De hogy ilyen embereket diadalmenetben vigyünk vissza a sportéletbe, nem lehet. Saját magunkat köpjük szembe az egész világ előtt. Olyan, mint a Grosics, nincs több nekünk, de közel olyan van legalább tíz. Miért kell nekünk a Grosics? Nem azért mondom, hogy dobják ki, nem szól ebbe bele a Politikai Bizottság, de általában, mint közfelfogást felvetem, hogy a magyar törvényeket lábbal taposó embereket mi nem ajánljuk.”

Kádár János a dunaujvárosi
futballpálya nézőterén, 1961

hangsúlyozni, Radnóti Miklóssal, Hont Ferencel, Ortutay Gyulával ápolta barátságát emlegetve, hivatkozik hibás tájékozódási képességére („Nem rendelkezett azzal a politikai látókörrrel, melynek birtokában az ellenforradalom idején határozott és – most látva – helyes álláspontot tudott volna foglalni el az események okozta változó helyzetekben”), előrevetíti lojalitását („Egy olyan embert, aki kormányzatunkhoz, szocialista államrendszerünkhöz hű, könynyebb megtartani, mint ártatlanul félredobni”), végül az állami és a családi szempontok viszonyát tisztázza („Bármennyire nehéz is írni, ha testvérem bűnös, bűnhődjön”), és arra kéri Kádárt, hallgassa meg Hont Ferencet, Ortutay Gyulát és őt. Hogy az edzőnek nyílt-e módja a személyes közbenjárásra, hatással lehetett-e testvére ügyének alakulására, nem igazolható, azonban Ortutay Gyula – alábbiakban részleteiben idézett – *Naplójából* bizonyítható, a néprajztudós és korábbi kultuszminiszter valóban beszélt Kádár Jánossal Baróti Dezső helyzetéről:

„1957. máj. 28.: Fél 12: Münnich ígéri, h. segít Baróti ügyében.

1957. júl. 13.: Münnichnél voltam hétfőn: kedélyesen elbeszélgettünk, ígérte Dezső ügyében a segítségét, utasította Tömpét, hogy vizsgálja felül az ügyet.

1957. aug. 25.: Baróti Deske ügyében voltam tegnap reggel Szalaynál, a legfőbb államügyész helyettesénél, aztán Kádár Jánosnál. Holnap megyek Nezválhoz, akit Kádár a jelenlétemben utasított, hogy milyen értelemben tárgyaljon velem; Tömpével is beszélt, aki, úgy látom, egyik akadályozója volt Dezső ügye igazságos megoldásának. Fél eredményt érhettem el, de ma már szegény Dezső idegállapota miatt ez is jelentős: gyorsan s csöndben bíróság elé állítják, büntetést kap (a felmentés alig lehetséges), s ha a pör adatai szerint valami büntetést kellene kapnia, felfüggesztik vagy kegyelmi úton törlik, s nyomban szabadlábra helyezik.

1957. aug. 29.: Dezső ügyében a legfőbb államügyész utasítására felhívott egy Avar nevű ügyészt, aki referált az ügy elindításáról, s jelentette, hogy az ítélet felfüggesztése, a szabadlábra helyezési indítvány ellen a szegedi ügyész nem fog tiltakozni. Már meg is kapta az utasítást.”

A kedvező előjelek ellenére az 1957 októberében született elsőfokú ítélet két és fél év börtönbüntetést szabott ki Baróti Dezsőre a népi demokratikus államrend elleni izgatás miatt. Szokatlanul hamar megnyílt azonban előtte a szabadulás útja, a szegedi megyei bíróság büntetőperes iratai alapján még 1957 novemberében megszületett a másodfokú ítélet, amely egy év – három évre felfüggesztett – szabadságvesztésre mérsékelte büntetését. Noha egyes források 1958 őszére datálják kiengedését, a Baróti Dezső életéről néhány éve kiállítást rendező szegedi egyetem és a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége (POFOSZ) adatai megerősítik a korábbi verziót. Ráadásul Ilia Mihály Széchenyi-díjas irodalomtörténész, Baróti Dezső egykori tanítványa a *Nemzeti Sport*nak 2016-ban elmondta, még 1957 végén meglátogatta lakásán a kiszabadult professzort, aki következő munkahelye, a Petőfi Irodalmi Múzeum nyilvántartása szerint az 1958-as év folyamán elfoglalta állását Budapesten.

HOSSZABB PÓRÁZON

Baróti Lajos magyar szövetségi kapitányi kinevezése miatt még 1957-ben otthagyta a Vasas edzői tisztségét, Kádár János személyes szimpátiája azonban továbbra is előnyt jelentett az angyalföldi munkáscsapat számára. „Tagadhatatlan, hogy a hatalom számára a Kádár-érában jóval kedvezőbb volt a Vasas, mint a Rákosi-rezsim idején, már csak azért is, mert Kádár János 1946 szeptemberétől rövid ideig a Vasas klubelnöke volt – írja a klub hivatalos honlapja. – Az is bizonyos viszont, hogy az angyalföldi egyesületet – a piros-kékekért szorító Kádár, Biszku, Gáspár »belső hármass« ellenére – nem dédelgették jobban, mint a Honvédot, az Újpestet vagy a megannyi munkás- és bányászcsapatot.” Noha a Vasas rendszerváltás előtti és utáni eredményeit összevetve nem kétséges a politikai hátszél kedvező hatása, a futballviszonyok ötvenes években jellemző, szigorú felügyelete idővel lazult valamelyest. Nem véletlen, hogy miután 1963-ban, tizennégy év szünet után újra bajnoki címet nyert a rendszer által gyanakvással figyelt Ferencváros, visszaemlékezések szerint az ironikus Fradi-szurkolók a következő rigmussal köszönték meg a hosszabb pórázot: „Bajnok lett a Ferencváros, fasza gyerek Kádár János!” ♦

MIÉRT SZORULT KI A LELÁTÓI NYELVBŐL A „HUJ, HUJ, HAJRÁ!” BIZTATÁS?

A sajtó utalásából következtethetünk arra, hogy a negyvenes évek végétől az állam tudatosan igyekezett kiszorítani a stadionokból a magyar szurkolói nyelv hagyományos „huj, huj, hajrá!” biztatását, mivel politikai szempontból kellemetlennek bizonyult a Szovjetunióból érkező pártemberek fülét sértő kifejezés, a „huj” ugyanis a többi szláv nyelvhez hasonlóan az oroszban is a himtag vulgáris megnevezése.

A sportnyelvben a két világháború közötti nyelvmagyaritó szándék ültette be az addigi „Tempó!” buzdítás helyére a honfoglalás kori – Liutprand püspök feljegyzése szerint már a 933-as merseburgi csatában használt – „hui, hui” csatakiáltás lelátói módzatát, a második világháború után azonban indokoltá vált az újabb csere. A politikailag korrekt verzió terjedését igyekezett elősegíteni a *Népsport* is 1949 nyarán, a budapesti főiskolai világbajnokság előtt: „Harsogjon is a magyar biztatás! Válasszuk azt a magyaros biztatást, amely már tavaly, a londoni olimpián olyan népszerű lett. Jól hangzik, erőteljes, magyaros, »Rá, rá, hajrá! Hajrá, magyarok!«”

Nem sikerült teljesen megszüntetni a „huj, huj”-ozást; Barcs Sándor, a Magyar Labdarúgó Szövetség elnöke a Vörös Lobogó [MTK] egyik 1956-os nemzetközi mérkőzése kapcsán jegyezte meg, „időnként ütemesen feltört ajkunkról a huj-huj-hajrá, ámbár erre semmi szükség nem volt”, és személyes visszaemlékezések szerint a szófordulat a hatvanas években is felhangzott a tribünökön, sőt egy 1976-os *Népszava*-cikk alapján még akkor sem vesztett ki teljesen.

„Annak, hogy a sajtó e helyett a kiáltás helyett olykor a rá, rá, hajrá buzdító kiáltást közli, talán az az oka, hogy a szláv nyelvekben is él egy huj szó, amely teljesen független a hasonló hangzású magyar szótól, és amelynek eredeti trágár jelentéséből megveztést kifejező értelme is fejlődött” – magyarázta O. Nagy Gábor a *Magyar Nyelvőr* 1960/3. számában a gyakorlatot, hogy a tudósítások hajlamosak egyes csalással elhallgatni a valós rigmust, és csak a szelídebb változatot rögzítik.

Marinov Iván az urbanlegends.hu oldalon 2010-ben közzétett cikkében hivatkozik Thuróczy Gergely családi emlékére: a Petőfi Irodalmi Múzeum tudományos munkatársa állítja, hogy szülei a moszkvai egyetem hallgatóiként 1962-ben vagy 1963-ban fültnai voltak Kádár János helyszíni előadásának, amelynek során a pártfőtítkárt tréfásan megjegyezte, „bánjunk csinján a huj, huj-zással, mert a szovjetek félreérthetik”.